

คืนข้าวให้ชาวนา 1.5 เท่า (ตอนที่ 1)

โครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาล ยิ่งลักษณ์ ถึงทางตันเข้ามาทุกที แต่การที่รัฐบาลต้องเสียหายเพราะไม่มีเงินจ่ายชาวนา ก็ไม่สำคัญเท่ากับการที่ชาวนาต้องทนทุกข์จากการจำนำข้าวในโครงการของรัฐบาลแล้วไม่ได้เงิน ขณะนี้มีข้อเสนอหลายทางในการช่วยเหลือชาวนา แต่ไม่ว่าจะเป็นข้อเสนอใดก็ดูเหมือนจะติดขัดเจอปัญหาไปซะหมด ผมขออาสาเสนอทางออกซึ่งมีบางท่านได้เคยพูดไว้บ้างแล้ว แต่อยากแนะนำเพิ่มเติมว่า ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันที่ไม่สามารถทำอะไรได้มากนัก ข้อเสนอการ “คืนข้าวให้ชาวนา 1.5 เท่า” ถึงแม้จะมีจุดอ่อนบ้าง แต่แทบจะเป็นทางออกเดียวที่ทำได้ในตอนนี

การคืนข้าวให้ชาวนา 1.5 เท่า นั้น หมายถึง การคืนข้าวในเชิงมูลค่า 1.5 เท่าของมูลค่าที่ชาวนาเอามาจำนำไว้ วิธีนี้อยู่บนหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง เป็นการช่วยเหลือชาวนาบน “พื้นฐานเดียวกันกับโครงการจำนำข้าวของรัฐบาล” เพราะโครงการจำนำข้าวที่รัฐบาลรับจำนำในราคาที่สูงกว่าราคาตลาดประมาณ 50% เพราะฉะนั้นเพื่อให้ชาวนาได้รับผลตอบแทนประมาณเท่ากันกับชาวนาอื่นๆ ที่ได้รับเงินไปแล้ว การคืนข้าวให้ชาวนาก็ต้องคืนข้าวในมูลค่าเดิมที่ชาวนาเอามาจำนำไว้แล้วรัฐบาลบวกเพิ่มข้าวให้ชาวนาไปอีก คิดเป็นมูลค่าเพิ่มขึ้น 50% เมื่อชาวนาเอาข้าวทั้งหมดไปขายในราคาตลาดปกติ ก็น่าจะได้เงินกลับมาประมาณใกล้เคียงกันกับชาวนาก่อนหน้านี้ที่เข้าร่วมโครงการจำนำข้าว แล้วรับเงินไปในราคาประมาณตันละ 1.2-1.3 หมื่นบาท

ประการที่สอง การคืนข้าวให้ชาวนาเป็นการเปลี่ยนสภาพ “ความเป็นเจ้าของข้าว” จากที่ปัจจุบันรัฐบาลเป็นเจ้าของข้าว แต่ฝากเก็บไว้ในโกดังของโรงสี กลายเป็นชาวนาเป็นเจ้าของข้าวของตัวเอง แต่ก็ยังฝากเก็บไว้ในโกดังของ

โรงสีเช่นเดิม การกระทำเช่นนี้เป็นการพลิกผันที่สำคัญ เพราะจะทำให้อำนาจการสั่งซื้อสั่งขายข้าวหลุดพ้นจากการบริหารงานของรัฐบาลที่ล้มเหลวมาโดยตลอด แล้วกลับเข้ามาอยู่ภายใต้กลไกตลาดเช่นเดิม ซึ่งจะสามารถระบายข้าวได้ดีกว่ารัฐบาลทำ

การคืนข้าวให้ชาวนา 1.5 เท่า จึงแทบเป็นทางออกเดียวที่จะทำได้ในขณะนี้ เพราะแนวทางอื่นนั้นเป็นการเดินเข้าสู่ทางตันทั้งสิ้น ด้วยเหตุผลต่อไปนี้ การแก้ปัญหาไม่มีเงินจ่ายให้ชาวนาที่ผ่านมานั้นกลไกทางการเงินเป็นหลัก โดยพอมัดทางการเงินทั้งหลายพยายามหาวิธีหาเงินมาจ่ายให้ชาวนาให้ได้ แต่การพลิกแพลงวิธีการทางการเงินเพื่อช่วยชาวนานั้น น่าจะมีปัญหาพื้นฐาน 4 ข้อด้วยกัน ได้แก่ หนึ่ง ติดกรอบเพดานวงเงินกู้ 5 แสนล้านบาทเดิม ทำให้รัฐบาลกู้เงินเพิ่มอีกไม่ได้ สอง จากการเป็นรัฐบาลรักษาการ ทำให้รัฐบาลไม่สามารถสร้างภาระหนี้ผูกพันเพิ่มเติมได้ สาม มีความไม่แน่นอนว่ารัฐบาลใหม่หลังการเลือกตั้งจะยังคงดำเนินนโยบายจำนำข้าวอยู่หรือไม่ (หวังว่าไม่) และสี่ รัฐบาลยิ่งลักษณ์ระบายข้าวได้ช้า ไม่มีจีทูจีจริง การทุ่มขายข้าวในตลาดโลกแบบตัดราคา อาจผิดกติกาขององค์การการค้าโลก ไม่มีงบประมาณมาใช้เป็นเงินหมุนเวียน จึงทำให้ขาดสภาพคล่องเพื่อจ่ายเงินให้ชาวนา

จากเหตุผลทั้งสี่ประการนี้ จึงทำให้รัฐบาลขาดความน่าเชื่อถือและนำไปสู่ปัญหาการที่ไม่มีสถาบันการเงินใดประสงค์เข้าร่วมวิบากกรรมกับรัฐบาลชุดนี้ เพราะไม่แน่ใจว่าจะเกิดอะไรขึ้นใน 3-6 เดือนข้างหน้า เช่น หากสถาบันการเงินปล่อยเงินกู้ให้ ธ.ก.ส.แล้ว สถาบันการเงินเหล่านี้จะได้เงินคืนหรือไม่ เพราะสัญญาเงินกู้นั้นอาจถูกศาลตีความเป็นโมฆะ เพราะเป็นการทำสัญญาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือการให้โรงสีรับจำนำใบประทวนในอัตราร้อยละ 50 แล้วรัฐบาลจะมา

ชำระเงินคืนให้ภายหลัง ก็เป็นเงื่อนไขที่ขาดความน่าเชื่อถือ เพราะไม่รู้ว่าเมื่อไหร่จะมีรัฐบาลใหม่ที่จะมาชำระหนี้ให้ แล้วดอกเบียดต่อกันไปใครจะรับผิดชอบหากต้องรอไปนานเป็นปีๆ

อย่าลืมนะครับว่า สถาบันการเงินเหล่านี้ไม่ใช่บริษัทเล็กๆ ของนักธุรกิจคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นบริษัทมหาชนที่มีผู้ถือหุ้นจำนวนมาก ถึงแม้ผู้บริหารสถาบันการเงินบางคนอาจเป็นคนของรัฐบาลที่แต่งตั้งเพื่อให้ดูแลผลประโยชน์ต่างๆ แต่หากสถาบันการเงินเหล่านี้มีการบริหารงานที่ขาดประสิทธิภาพและส่อเค้าการทุจริต ก็จะมีผลกระทบต่อลูกค้า ราคาหุ้น และผู้ถือหุ้นในตลาดได้ ดังนั้นผมจึงคิดว่า การแสวงหาวิธีการทางการเงินเพื่อช่วยชาวนาจึงไม่น่าจะกระทำได้ในสถานะเช่นนี้ และยังคงเป็นการผลักภาระจากรัฐบาลไปให้สถาบันการเงินต่างๆ ซึ่งก็หมายถึงลูกค้าและผู้ถือหุ้นของสถาบันการเงินนั้นๆ ด้วยที่ต้องรับภาระความเสียหายจากโครงการจำนำข้าวแทนรัฐบาล

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่ารัฐบาลยังลักษณะแทบจะหมดหนทางจริงๆ ในการจ่ายเงินให้ชาวนา แต่ภายใต้ข้อจำกัดทางการเงินทั้งหลาย เราลืมไปแล้วหรือครับว่ารัฐบาลยังเหลือทรัพย์สินชิ้นสุดท้ายที่รัฐบาลสามารถนำมาแปรสภาพให้เป็นทุนได้ และสามารถนำเงินไปชำระให้ชาวนาได้ นั่นคือ “ข้าวในสต็อกจำนวน 17 ล้านตัน” ที่รัฐบาลยังลักษณะรับจำนำจากชาวนาเอาไว้ตั้งแต่ 2 ปีที่ผ่านมา และยังระบายไม่หมด

ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า กลไกของรัฐไม่สามารถระบายข้าวได้เร็วพอ การขายข้าวโดยกลไกของกระทรวงพาณิชย์ระบายข้าวได้ไม่กี่แสนตันต่อเดือน ซึ่งต้องใช้เวลาราว 3 ปีกว่าจะขายข้าวได้หมด และการขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐก็ไม่เกิดขึ้นจริง ดังนั้นกลไกของรัฐในการแปลงสินทรัพย์ให้เป็นทุนคงจะไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นรัฐบาลควรวาง

กับเศรษฐกิจ

ดร.ดร.อดิศร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา

คณะกรรมการเศรษฐกิจ ปีที่ ๓

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

มือจากการเป็นผู้ขายข้าวได้แล้ว และปล่อยให้กลไกตลาดทำหน้าที่ระบายข้าวแทน แต่ก่อนที่กลไกตลาดจะทำหน้าที่ระบายข้าวได้นั้น สถานะความเป็นเจ้าของข้าวจะต้องเปลี่ยนจากข้าวของรัฐบาลมาเป็นข้าวของชาวนาก่อน เพื่อให้โรงสีสามารถซื้อข้าวจากชาวนาได้โดยตรง ไม่ต้องติดขัดกับกฎระเบียบการระบายข้าวของกระทรวงพาณิชย์ที่ระบายข้าวได้ช้ามาก และด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้แนวทางการคืนข้าวให้ชาวนาเป็นทางออกทางเดียวที่จะระบายข้าวและทำให้ชาวนาได้เงิน

การคืนข้าวให้ชาวนามีได้เป็นทางออกแบบกำปั้นทุบดินนะครับ ผมไม่ได้หมายความว่าให้โรงสีขนข้าวออกจากโกดังมาเป็นกระสอบๆ แล้วมาดูว่าข้าวของใครเป็นของใครก็มารับใส่รถกระบะเอาคืนกันไปนะครับ แต่การคืนข้าวให้ชาวนานั้น ข้าวทุกกระสอบยังคงอยู่ในโกดังเหมือนเดิม เพียงแต่เปลี่ยนความเป็นเจ้าของข้าวจากรัฐบาลเป็นเจ้าของ มาเป็นชาวนาเป็นเจ้าของข้าวเท่านั้นเอง และที่สำคัญคือ ถ้าชาวนารายหนึ่งเอาข้าวมาจำนำไว้ 10 ตัน ชาวนาก็จะได้ข้าวคิดเป็นมูลค่าเทียบเท่า 10 ตันเต็มคืนไป และบวกอีก 5 ตันที่รัฐบาลจะเพิ่มเติมให้รวมทั้งสิ้นคิดเป็นมูลค่าข้าว 15 ตันเทียบเท่าที่ชาวนาจะได้รับคืนทั้งหมด หลังจากนั้นชาวนาก็สามารถขายข้าวให้โรงสีได้ในราคาตลาดปกติ เช่น ขายข้าวเปลือกให้โรงสีประมาณตันละ 8,000-9,000 บาท หลังจากนั้นโรงสีก็สามารถขายข้าวให้ผู้ส่งออกข้าวได้ต่อไป

ในตอนี่ 2 ผมจะอธิบายให้ฟังต่อไปนะครับ ว่าการคืนข้าว 1.5 เท่าในเชิงมูลค่านั้นกระทำอย่างไร และเป็นแนวทางที่จะช่วยป้องกันผลประโยชน์ของชาวนาอย่างไร ■